

IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI

Jurayeva Aysuluv Mamatqulovna

Surxondaryo viloyati Sho'rchi tuman "Zebuzar Ziyoda Zarlari" Ma'suliyati cheklangan jamiyat direktori shu bilan birgalikda, Toshkent shahar Yakkasaroy tumani, Prezident virtual portal Shikoyatlarni qabul qilish

Miraliyev A

(Ilmiy maslahatchi – Suyunov D.X.)

Annotatsiya: *Xotin-qizlar orasida tadbirkorlikni rivojlantirish jahon miqyosida davom etayotgan muhim jarayonlardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda ayollar yurtimizning mehnatga layoqatli va iqtisodiy jihatdan faol aholisining katta qismini tashkil etadi.*

Kalit so'zlar: *Ayol tadbirkorligi, xotin-qizlar shijoati, ish joylari, global jamiyat, huquqiy muamolalar, innovatsiyalar, ishbilarmonlik.*

Mutaxassislarning fikriga ko'ra, aynan hotin-qizlar tadbirkorligining salohiyati jahon yalpi ichki mahsulotini ikki barobirga oshirishi mumkin. "Boston Consulting Group" kompaniyasi ekspertlari o'tkazgan tadqiqot ma'lumotlariga ko'ra, agar ayol tadbirkorlar soni erkak biznesmenlar soniga teng bo'lganida, jahon iqtisodiyoti hajmi 2,5 trillion dollardan 5 trillion dollarga oshgan bo'lardi.

Ijtimoiy sohaga yo'naltirilgan biznes, ya'ni bolalar va yoshlarni har tomonlama rivojlantirish va ularga ta'lim berish sohasidagi loyihalarning 90 foizi aynan xotin-qizlar tomonidan amalga oshirilayotgani muhim jihat hisoblanadi. Iqtisodiyotda xotin-qizlar tadbirkorligi ulushini oshirish uchun ayollarga oilaviy va xususiy tadbirkorlikni tashkil etish uchun imtiyozli kreditlar berilmoqda. Mamlakatimiz mehnatga layoqatli aholisining yarmidan ko'pini ayollar tashkil qilishiga qaramay, ularning kichik biznes va xususiy tadbirkorlikdagi ulushini aniqlash qiyin. Boisi – ayollar biznesining rivojlanishiga oid aniq ma'lumot mavjud emas. Xususan, bugungi kunda sodir bo'layotgan hududiy va global integratsion jarayonlar, milliy ehtiyojlar va ustuvor maqsadlarni hisobga olgan SJIF 2021:5.5 License type

supported CC: Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) 9 holda, ayol tadbirkorlarning turli taraqqiyot yo'nalishlariga qo'shgan hissasiga baho berish, ayollar tadbirkorligini yanada rivojlantirish kerak bo'lgan sohalarni aniqlash mumkin emas. Xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishga kompleks yondashuvni ishlab chiqish, ayollar tomonidan boshqariladigan korxonalarni qo'llab-quvvatlash dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish, ularga axborot, bozor, ta'lim va moliyaviy resurslardan foydalanish imkoniyatini berish va biznes faoliyatini ayollar orasida faol ommalashtirish masalalri bugungi kunda dolzarb hisoblanadi.

SHunday ekan, Prezidentimiz SH.Mirziyoev rahbarligida ayollar uchun doimiy ish joylarini yaratish va shu bilan bir qatorda, oilaviy biznes, kasanachilik, hunarmandchilik, tomorqa xo'jaligini keng rivojlantirish ishlari bo'yicha chora-tadbirlarni ko'rish vazifalari belgilandi va amalga oshirishga kirishildi. Xususan, 2017 yil 7 fevralda Prezidentimiz SH.Mirziyoevning "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli farmoni asosida mukammal tarzda "2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi" ishlab chiqilib, bugungi kunda kuchga kirgan.

Prezidentimizning 2018 yil 2 fevraldagi — Xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash va oila institutini mustahkamlash sohasidagi faoliyatni tubdan takomillashtirish choratadbirlari to'g'risidagi PF-5325- sonli Farmoni, shuningdek, 2019 yil 7 martdagi «Xotinqizlarning mehnat huquqlari kafolatlarini yanada kuchaytirish va tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashga oid chora-tadbirlar to'g'risida»gi qarori qabul qilinganligi buning yorqin ifodasidir. Ushbu Farmonlarni qabul qilishdan asosiy maqsad, xotin-qizlarning huquqlari va qonuniy manfaatlarini ta'minlashni sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqib, ularning oila va jamiyatdagi o'rnini va mavqei mustahkamlash, salohiyatini to'la namoyon etishi, oilalardagi ijtimoiy-ma'naviy muhitni yanada sog'lomlashtirishga xizmat qiladi.

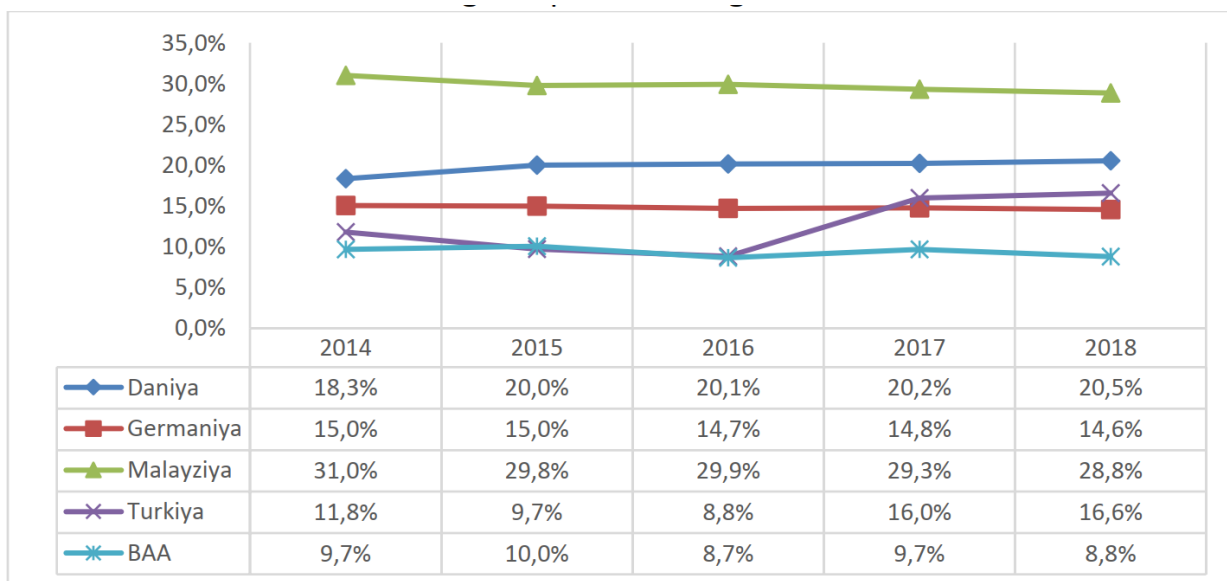
Bugungi kundagi davr o'zgarishlari va globallashtirish jarayonlarining kengayib borishiga ko'ra, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda ayollarning o'rnini belgilash va bu borada hal etilishi zarur bo'lgan muammolar hamon o'z yechimini kutmoqda. Ma'lumki, O'zbekistonda xotin-qizlarning mavqei va rolini yuksaltirish, huquq hamda manfaatlarini ta'minlash, ularning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy faolligini

oshirish, umuman, hayotning barcha jabhasini modernizatsiya qilishdagi ishtirokini kengaytirish uchun munosib shart-sharoitlar yaratilgan. Ayollar va erkaklarning tengligi, ayollarni kamsitishga yo'l qo'ymaslik masalalari Konstitutsiyada belgilab qo'yilgan. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 37- moddasiga, shuningdek, Mehnat kodeksining 6-moddasiga ko'ra mehnatga oid munosabatlarda xotin-qizlarning kamsitilishi ta'qiqlanadi.

Ayollar tadbirkorligi.

Ayollar tadbirkorligining o'sish sur'atlari va shakllari turli mamlakatlarda turlicha ekanini kuzatish mumkin. Ularni har doim ham daromad darajasi yoki madaniy jihatdan farqlar bilan tushuntirib bo'lmaydi. So'nggi yillarda ayollar tomonidan yangi biznes faoliyatini shakllantirish darajasi bir qator mamlakatlarda (masalan AQSHda) erkaklarnikidan sezilarli darajada oshdi[13]. Xuddi shunday tendensiyalar rivojlanayotgan dunyoda ham kuzatilayotganiga qaramay, ayollar hali ham erkaklarga qaraganda kamroq korxonalariga egalik qilishda va ularni boshqarishda davom etmoqdalar.

Rasmda 2014-2018 yillar oralig'ida ayollarga tegishli bo'lgan yangi tashkil etilgan MChJlar (Mas'uliyati cheklangan jamiyatlar)ning barcha MCHJlardagi ulushining 5ta mamlakatlar ko'rsatkichlari o'rtasidagi farqlar ko'rsatilgan.

Ayollar tadbirkorligi global jamiyatning rivojlanishida muhim ahamiyatga ega bo'lib, ularning iqtisodiyotdagi roli va faoliyati katta e'tibor chekadi. Hozirgi zamonning talabalik, ish, va ijtimoiy rivojlanish jarayonlarida, ayollar tadbirkorligi xavfsiz, samarador va innovatsion yondashuvni ko'rsatmoqda. Bu maqolada, ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning bir necha muhim yo'nalishlarini tahlil qilamiz.

Ta'lim va o'qitish: Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda ta'lim va o'qitish sohasi muhim ahamiyatga ega. Ayollar tadbirkorlikni o'rganish, innovatsion yondashuvni rivojlantirish, yangi texnologiyalarni o'rganish va ularni biznesda amalga oshirishda muhimdir. Ayollar uchun maxsus biznes maktablarining tashkil etilishi, ularga mentoring va coaching kurslari tashkil etilishi kerak.

Huquqiy muamolalar va maslahatlashish: Ayollar tadbirkorligi sohasida huquqiy muamolalar va maslahatlashishning muhim roli bor. Ayollar biznesda muomalalar va sherikliklar bo'yicha bilim va tajribalarini rivojlantirish uchun huquqiy muamolalar bo'yicha kurslar, loyihalar tashkil etilishi kerak. Maslahatlashish va mentorlikning ko'paytirilishi, ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda samarador usul bo'ladi.

Moliya va investitsiyalar: Ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun moliya va investitsiyalar muhimdir. Ayollar biznesidagi investitsiyalar, kapitalni jalb qilish, kreditlarni olish va investitsiya portfeli boshqarish bo'yicha bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'l qo'ymoq kerak. Davlat va xususiy sektorlar ayollarga investitsiyalarni oshirish uchun qo'llanmalar va dasturlar yaratishga e'tibor berishi kerak.

Teknologiyalar va innovatsiyalar: Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda innovatsiyalar va yangi texnologiyalar muhim ahamiyatga ega. Ayollar uchun maxsus innovatsion markazlar, texnologiyalar bo'yicha kurslar va dasturlar tashkil etilishi, ularni yangi texnologiyalarni o'rganish va ularni biznesda qo'llashda o'rtacha davom etishi kerak.

Tadbirkorlik va ishbilarmonlik muhitini rivojlantirish: Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda tadbirkorlik va ishbilarmonlik muhitini rivojlantirish muhimdir. Ayollar uchun biznes tashkilotlarida barqaror, inkluziv va qo'llanmalar muhitini yaratishga yordam beruvchi dasturlar va qo'llanmalar tashkil etilishi kerak.

Bu yo'nalishlar, ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda asosiy yo'nalishlar hisoblanadi. Bu yo'nalishlar ustida amal qilish, ayollar tadbirkorligi va iqtisodiyotning umumiy rivojlanishiga e'timadli ta'sir ko'rsatadi.

Huquqiy muamolalar va maslahatlashish, ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda cheklangan ro'lini o'z ichiga oladi. Bu bo'yicha kurslar va loyihalar tashkil etish, maslahatlashish va mentorlikning ko'paytirilishi, ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda samarador usul bo'ladi.

Huquqiy muamolalar va maslahatlashishning muhim roli haqida qisqa bir o'zbekcha maqola yozaman:

"Ayollar Tadbirkorligi: Huquqiy Muamolalar va Maslahatlashishning Ahamiyati"

Ayollar tadbirkorligi sohasida huquqiy muamolalar va maslahatlashish ahamiyati juda yuqori. Huquqiy muamolalar, ayollarni biznesda muomalalar, sherikliklar va shaxsiy huquq tushunchalari bo'yicha bilim va tajribalarni rivojlantirishda katta ro'l o'ynaydi. Bu yo'l bilan, ayollar o'zlarini muvaffaqiyatli biznes insonlari sifatida ko'paytirishadi.

Maslahatlashish va mentorlik, ayollar tadbirkorligini rivojlantirish uchun juda muhim. Bu maslahatlar ayollar uchun yo'l ko'rsatish, muammolarni hal qilish va biznesda yangi yo'l ochishda yordam beradi. Bu jarayonni ko'paytirish uchun, kurslar, loyihalar va mentorlik dasturlari tashkil etilishi kerak.

Huquqiy muamolalar va maslahatlashishning muhim roli ayollar tadbirkorligini rivojlantirishda kengaytirilishi kerak. Bu yo'l bilan, ayollar o'zlarini rivojlantirish va biznesda muvaffaqiyatga erishishlarini ta'minlashadi.

Jumladan, iqtisodiyotda band bo'lgan xotin-qizlarimizning ulushi 60 foizga yetgani xamda yuksak ma'naviyatli va ma'rifatli, namunali odobi va tarbiyasi bilan e'tirof etilgan onalarimizning izdoshlari bugun davlat va jamiyat qurilishida, ishlab

chiqarishda, ilmfan, madaniyat, tibbièt, ta'lim va hatto harbiy sohada xizmatlari beqiès. Mamlakatimizda xotin-qizlarning mavqeini yanada yuksaltirish, ijtimoiy-sièsiy faolligini oshirish, yurtimizda olib borilaètgan islohotlarda ular faolligini ta'minlashning asosiy omili xisoblanadi. Minglab ayollarimiz tadbirkorlik sohasining turli yo'nalishlarida ishlab chiqarish korxonalarini ochib, xotin-qizlar uchun yangi ish o'rinlari yaratayotganligini alohida qayd etish maqsadga muvofiqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Tadbirkorlik sub'ektlarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish bo'yicha vakili institutini ta'sis etish to'g'risida" gi 05.05.2017 yil PF-5037-sonli farmoni.

2. <https://kun.uz/20783535?q=%2Fuz%2F20783535>

3. <https://www.tfqm.uz/oz/news/index.php?page=post&id=226>

4. <https://yashil-iqtisodiyot->

[uz/journal/index.php/GED/article/view/858](https://yashil-iqtisodiyot-uz/journal/index.php/GED/article/view/858)

